

Henrik Syse

Filosof og forsker ved Institutt for fredsforskning (PRIO) og Universitetet i Oslo

Foto SCANPIX/Terje Bendiksbø

En anstendig presse

Onsdag 4. desember 2002: Dagbladet skriver med fete typer, på første side, om økonomiske forhold rundt tidligere helseminister Tore Tønne. Dette er opptakten til 18 dagers sammenhengende presseomtale, der anklager om grådighet og kameraderi står sentralt. Lørdag 21. desember: Tore Tønne blir funnet død. Mange sier han er blitt mobbet i døden. Tønnes fortvilede familie og venner sitter igjen med spørsmålet: Var dette nødvendig? Leserne av dette tidsskrift vil huske dramatikken og sjokket. Som helseminister hadde Tønne blitt kjent med store deler av helse-Norge, og han satte merkestener igjen etter seg på en måte det er få ministre forunt å gjøre.

Også omstendighetene rundt hans bortgang kaller på refleksjon i et helsemessig perspektiv. Hovedpersonen selv ble utsatt for et press som gjorde at han bukket under. Hvordan og hvorfor fremkalles slike reaksjoner? Og hva kan vi gjøre for å forhindre at slikt skjer igjen?

Undertegnede ble, sammen med Svein Brurås og Guri Hjeltnes, bedt om å vurdere presseomtalen av Tore Tønne i et etisk perspektiv. Rapporten vår, *Tre uker i desember*, ble utgitt av Norsk Presseforbund. Ved å minne om noen av sakens sider, vil jeg her utfordre leseren til å reflektere rundt *anstendighet i det offentlige rom* – ikke minst som en forutsetning for en noenlunde tilfredsstillende mentalhygiene også hos dem som kommer i medienes søkelys. For hvordan behandler vi hverandre egentlig i den offentlige samtale? Kan vi leve med den mobbing som blir enkelte til del?

Da saken brøt løs, satt Dagbladet med et omfattende skriftlig materiale, hovedsakelig dokumenter på avveie fra advokatfirmaet BA-HR, som blant annet viste at Tore Tønne hadde mottatt et stort honorar fra Kjell Inge Røkke, antagelig for et arbeid utført i ukene etter at Tønne gikk av som statsråd høsten 2001. Avisen hadde også papirer som an-

tydet et økonomisk mellomværende mellom Tønne og Røkke mens førstnevnte var statsråd – dette viste seg senere å være feil. Med disse opplysningene som hovedbakgrunn begynte publiseringen. I Brurås-utvalgets rapport slår vi fast at det var riktig av pressen å skrive om selve sakskomplekset. Likevel reiser denne saken noen alvorlige spørsmål. For det første: Er det rimelig at noe menneske, uansett hva det har gjort, dag etter dag får sitt ansikt spredt ut over første side av en av Norges største aviser, med anklagende overskrifter som akkompagnement? For det andre: Er pressen – eller i hvert fall deler av den – for rask med å velge sin vinkling? Dagbladet, og etter hvert andre medier, valgte et nesten utelukkende negativt perspektiv på Tore Tønne. Det ble brukt sterke personkarakteristikk på kommentarplass. I ett tilfelle ble en sak i Aftenposten, som hadde en positiv vinkling, omredigert på desken slik at vinklingen ble i Tønnes disfavør. Hvor ble det av den kjølige distansen som kritiske medier bør bringe til torgs? For det tredje: Var det noe rimelig forhold mellom avisenes karakteristikk og de faktiske forhold? Skulle man danne seg et bilde av Tore Tønne ut fra det avisene skrev, måtte man konkludere med at dette var et grådig og opportunistisk menneske. Dette strider grunnleggende mot den oppfatning Tønne hadde av seg selv, og den som hans venner og samarbeidspartnere hadde.

Jeg kjente ikke Tore Tønne selv, men har fått sjansen til å danne meg et inntrykk av ham, etter utallige samtaler med folk som kjente ham. Intet tyder på at han var et korrumpert eller grådig menneske. Tvert om. Han fremstår som en person med høy integritet. Nettopp derfor opplevde han også fallet som så stort – ja, nær meningsløst. Langt fra alle reagerer slik. Men Tore Tønne gjorde det. Og la meg legge til: De ting som ble omtalt i avisene i desember 2002 – om honorar, etterlønn, styreverv,

arbeids- og låneforhold – var i verste fall utslag av dårlig dømmekraft i enkeltstående tilfeller, ikke grådighet eller korrupsjon.

Journalistene som skrev om Tore Tønne i Dagbladet, fikk aldri møtt ham ansikt til ansikt. Dette har de, på prisverdig vis, tatt selvkritikk for. Selv opplevde Tønne en sterk avmakt – han følte seg overrumplet. Hadde han i utgangspunktet fått snakket med journalistene og sett deres dokumentasjon, kunne flere mistanker og misforståelser blitt korrigert og oppklart.

Dette forteller oss noe om hvordan pressen ofte virker: Den skriver med store typer og skarpe karakteristikk om mennesker som skribentene egentlig vet lite om. Vi lesere lar oss «informere», og så sitter vi neste dag ved lunsjbordet på jobben og kommenterer: «Ja, han Tønne, er det ikke fælt?» «Og hun Mette-Marit, er det ikke utrolig hva hun gjør?»

Jeg er skeptisk til en presse som fungerer som gapestokk og sladderspreder. Riktignok har vi mye god presse i Norge, ikke minst i fagpressen, men også i selve løvenes hule: tabloidpressen. Likevel er det skremmende tegn i tiden, og den såkalte Tønne-saken er et graverende eksempel.

Er lærdommen at pressen skal bli snillere? At den ikke skal grave i anklager om korrupsjon og kameraderi? Tvert imot! Det er et akutt behov for en presse som kan stille ubehagelige spørsmål. Det vi trenger, er en enda *bedre* presse. Og vi trenger journalister, kommentatorer og redaktører som tør være forsiktigere med de feteste typene, som tør vente med å trekke konklusjoner, og som tør å være Djevelens advokat overfor seg selv. Først da kan vi bedre ivareta den mentale helse både til dem som skriver, og til dem det blir skrevet om.

I neste nummer:

- MR og nukleærmedisin ved hjertesykdommer
- Alvorlige infeksjoner hos barn
- Forskning på barn – er grenser krysset?
- Legevakt og fastlegeordningen